УДК 796.01

DOI [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2\(25\)-18-22](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2(25)-18-22)

Віталій Ягодзінський,

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2874-180X>

Олександр Кісілюк,

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6757-1113>

Володимир Радіонов,

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9178-4047>

Ігор Платонов,

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3478-9340>

м. Одеса

МОТИВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ КУРСАНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СПОРТУ

Анотація.

У статті досліджено мотиваційні пріоритети курсантів Військовій академії (м. Одеса) у процесі занять з фізичної підготовки і спорту шляхом проведення анкетування курсантів за розробленим нами опитувальником, що містить 11 запитань. До анкетування було залучено 256 курсантів факультету підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ, яких було розподілено на 2 групи: до групи № 1 увійшли курсанти, які під час навчання в академії займалися у секції з кросфіту ($n = 40$), до групи № 2 – курсанти, які займалися за чинною системою фізичної підготовки і не відвідували жодну зі спортивних секцій академії ($n = 216$). Виявлено, що 55 % курсантів групи № 1 займаються з метою підвищення рівня фізичної підготовленості та зміцнення здоров'я; у групі № 2 найбільша кількість курсантів (43,5 %) мотивована можливістю отримання позитивної оцінки під час складання контрольних нормативів. При цьому переважна більшість курсантів (понад 90 %) переконана, що заняття кросфітом сприяють всебічному розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я, підвищенню ефективності навчальної та майбутньої бойової діяльності.

Ключові слова: фізична підготовка; спорт; кросфіт; курсант.

Проблема якісної підготовки військовослужбовців до професійної діяльності, а особливо до ведення бойових дій в умовах сучасного бою, завжди була актуальною, а нині – в умовах тривалого збройного конфлікту на Сході України, набула особливої значущості. Згідно з даними багатьох науковців [1; 2], фізична підготовка впливає на всі компоненти боєздатності військовослужбовців. Об'єктивною основою цього є перенесення на боєздатність фізичних якостей, рухових навичок, властивостей організму, особливостей психіки та свідомості військовослужбовців, які було сформовано у процесі фізичної підготовки. Військовослужбовці з високим рівнем розвитку фізичних якостей переважають за різними показниками військово-професійної діяльності військовослужбовців, у яких рівень цих якостей нижчий [3; 4].

Сучасним і ефективним засобом фізичної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти (ВЗВО) у процесі навчання може бути кросфіт, сутність якого полягає у виконанні простих і доступних фізичних вправ із високою інтенсивністю для розвитку різних груп м'язів методом колового тренування [5]. До переваг кросфіту в порівнянні з традиційними засобами фізичної підготовки належать: відсутність матеріальних витрат на обладнання, інвентар та особливих умов для занять (більшість вправ виконується з обтяженням масою власного тіла); можливість виконання вправ в умовах дефіциту часу, обмеженого простору, у польових умовах; виключення можливості адаптації організму до навантажень за рахунок варіативності засобів тощо [6]. Водночас питання впровадження засобів кросфіту в освітній процес фізичної підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил (ЗС) України з метою забезпечення їх готовності до професійної діяльності вимагає подальшого дослідження.

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити мотиваційні пріоритети курсантів у процесі занять з фізичної підготовки та спорту.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел, педагогічне спостереження, анкетування, статистичні методи.

Дослідження було проведено у Військовій академії (м. Одеса). Нами було організовано анкетування курсантів за розробленим нами опитувальником, що містить 11 запитань. Опитувальник спрямований на вивчення можливих шляхів удосконалення фізичної підготовленості курсантів – майбутніх офіцерів ЗС України. До анкетування було залучено 256 курсантів факультету підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ (ДШВ), яких було розподілено на дві групи: до групи № 1 увійшли курсанти, які під час навчання в академії займалися у секції з кросфіту ($n = 40$), а до групи № 2 – курсанти, які займалися за чинною системою фізичної підготовки і не відвідували жодну зі спортивних секцій академії ($n = 216$).

Обираючи професію майбутні курсанти мають урахувати її специфіку й умови, у яких вона буде здійснюватися. Сучасні умови військово-професійної (бойової) діяльності офіцерів ЗС України, а особливо ДШВ, вимагають високого розвитку фізичних якостей. Тому майбутні курсанти мають готуватися до вступу у ВЗВО, що й підтвердилося результатами анкетування: 55 % курсантів групи № 1 та 50,4 % групи № 2 займалися спортом до вступу в академію. Важливо зазначити, що курсанти обох груп, які вказали власні варіанти відповідей (30 % у групі № 1 та 29,6 % у групі № 2), також фізично готувалися до майбутньої професії, але в опитувальниках вони зазначили, що займалися не спортом, а самостійно виконували фізичні вправи на гімнастичних снарядах (перекладинах, брусах тощо), здійснювали кроси, відвідували тренажерні та фітнес-зали, грали у футбол та інші спортивні ігри. Разом із тим, 15 % курсантів із групи № 1 і 20,8 % із групи № 2 зазначили, що не займалися спортом до вступу.

Результати досліджень багатьох науковців свідчать про щорічне зниження рівня фізичної підготовленості та стану здоров'я молоді України, яка вступає у заклади вищої освіти. Не є винятком і абітурієнти військових вишів. Вивчаючи думки курсантів стосовно того, як вони оцінювали власний рівень фізичної підготовленості на момент вступу, нами було встановлено, що у групі № 1 60 % курсантів оцінили свій рівень фізичної підготовленості як «відмінний»; натомість у групі № 2 таку оцінку поставили собі 30,1 % курсантів. На оцінку «добре» оцінили свій рівень фізичної підготовленості 25,5 % курсантів групи № 1 та 58,7 % курсантів групи № 2; на «задовільно» – 10 % курсантів групи № 1 та 7,5 % курсантів групи № 2; незначна частина курсантів не змогла себе оцінити (5 % і 3,7 % відповідно). Необхідно зазначити, що жоден курсант з обох груп не оцінив свій рівень на «незадовільно», що свідчить про досить високий рівень фізичної підготовленості вступників. Причому на момент проведення анкетування себе фізично підготовленими для ефективного виконання завдань навчання, службової та повсякденної діяльності вважають 100 % курсантів групи № 1 і 72,7 % курсантів групи № 2. Переконаність курсантів групи № 1 у відмінній фізичній готовності засвідчує те, що заняття кросфітом, окрім розвитку фізичних якостей і вдосконалення функціонального стану курсантів, сприяють вихованню у них таких вольових якостей, як цілеспрямованість, наполегливість, рішучість, сміливість, упевненість у власних силах, які є необхідними для ефективного виконання завдань майбутньої військово-професійної (бойової) діяльності.

Встановлено, що в групі № 1 55 % курсантів займаються фізичною підготовкою і спортом з метою підвищення рівня фізичної підготовленості та зміцнення здоров'я, а 45 % – для покращання показників навчальної, службової та повсякденної діяльності. У групі № 2 найбільша кількість курсантів (43,5 %) основну мету занять фізичною підготовкою і спортом вбачають в отриманні позитивної оцінки під час здачі контрольних нормативів із дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка», 34,8 % курсантів групи № 2 прагнуть підвищити рівень фізичної підготовленості та зміцнити здоров'я, а 19,4 % – покращити ефективність навчальної, службової та повсякденної діяльності. Важливо зазначити, що в групі № 1 жоден із курсантів не хвилюється з приводу здачі контрольних нормативів.

Аналіз результатів анкетування також дав змогу з'ясувати, що 100 % курсантів групи № 1 та 97,2 % курсантів групи № 2 переконані, що заняття фізичною підготовкою та спортом ефективно сприяють зміцненню здоров'я, вихованню волевих якостей, покращанню показників навчальної та майбутньої військово-професійної (бойової) діяльності. Це надає можливість стверджувати, що майбутні офіцери мають високий рівень мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом, розглядаючи їх як засіб зміцнення здоров'я, покращання ефективності військово-професійної діяльності.

Вивчаючи думки курсантів щодо фізичних якостей, які найбільш ефективно сприяють формуванню фізичної готовності майбутніх офіцерів ДШВ до бойової діяльності, ми встановили таке співвідношення відповідей: найбільша кількість курсантів в обох групах (80 % у групі № 1 та 65,3 % у групі № 2) вважають, що необхідно комплексно вдосконалювати всі фізичні якості; частина курсантів надала перевагу розвитку силових якостей (10 % у групі № 1 та 16,2 % у групі № 2), витривалості (10 % у групі № 1 та 12,9 % у групі № 2), швидкості (3,2 % у групі № 2) і спритності (2,4 % у групі № 2).

Відповідаючи на запитання «Як Ви ставитесь до впровадження засобів кросфіту до занять з фізичної підготовки?», 100 % курсантів групи № 1 дали позитивну відповідь. У групі № 2 94,9 % курсантів також позитивно ставляться до впровадження кросфіту. У групі № 1 100 % курсантів переконані, що заняття з кросфіту будуть сприяти вдосконаленню фізичної підготовленості майбутніх офіцерів, зміцненню їхнього здоров'я, а також покращанню ефективності майбутньої військово-професійної діяльності.

Здійснений аналіз підтвердив, що більшість курсантів займалися до вступу у ВЗВО фізичними вправами та спортом (55 % курсантів групи № 1 та 50,4 % групи № 2). Фізично підготовленими для ефективного виконання завдань навчання, службової та повсякденної діяльності себе вважають 100 % курсантів групи № 1 і 72,7 % курсантів групи № 2. Також 55 % курсантів групи № 1 займаються фізичною підготовкою і спортом з метою підвищення рівня фізичної підготовленості та зміцнення здоров'я, 45 % – для покращання показників навчальної, службової та повсякденної діяльності, а в групі № 2 найбільша кількість курсантів (43,5 %) головну мету занять фізичною підготовкою і спортом вбачають в отриманні позитивної оцінки під час здачі контрольних нормативів із фізичної підготовки. Причому 100 % курсантів групи № 1 та 97,2 % курсантів групи № 2 переконані, що заняття фізичною підготовкою та спортом ефективно сприяють зміцненню здоров'я, вихованню волевих якостей, покращанню показників навчальної та майбутньої військово-професійної (бойової) діяльності офіцерів ЗС України. Найбільша кількість курсантів в обох групах (80 % у групі № 1 та 65,3 % у групі № 2) вважає, що для забезпечення ефективності бойової діяльності фахівців ДШВ необхідно комплексно вдосконалювати всі фізичні якості. 100 % курсантів групи № 1 та 94,9 % у групі № 2 позитивно ставляться до впровадження кросфіту до занять із фізичної підготовки. Так, 100 % курсантів групи № 1 та 95 % групи № 2 переконані, що заняття з кросфіту будуть сприяти вдосконаленню фізичної підготовленості майбутніх офіцерів, покращанню функціональних можливостей організму курсантів і зміцненню їхнього здоров'я. Найбільш значущими перевагами кросфіту для курсантів обох груп є: універсальність щодо розвитку фізичних якостей, можливість застосування за будь-яких умов (у спортивному залі, в обмеженому просторі, в польових умовах тощо), значний вплив на розширення функціональних можливостей організму курсантів тощо. Це дає змогу стверджувати про необхідність упровадження засобів кросфіту до навчальних занять з фізичної підготовки курсантів-десантників.

Використані літературні джерела

1. Sergienko Y.P., Andreianov A.M. Models of professional readiness of students of higher military schools of the Armed Forces of Ukraine. *Physical Education of Students*. 2013. Vol. 6. P. 66–72. doi: 10.6084/m9.figshare.840507.
2. Kamaiev O.I., Hunchenko V.A., Mulyk K.V., Hradusov V.A., Homanyuk S.V., Mishyn M.V. Optimization of special physical training of cadets in the specialty "Arms and Military Equipment" on performing

professional military-technical standards. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. Vol. 8 (Suppl. 4). P. 1808–1810. doi: 10.7752/jpes.2018.s4264.

3. Bolotin A., Bakayev V., Vazhenin S. Pedagogical model for developing skills required by cadets of higher education institutions of the Aerospace Forces to organize their kettlebell self-training. *Journal of Physical Education and Sport*. 2016. Vol. 16 (1). P. 177–186. doi:10.7752/jpes.2016.01028.

4. Oliver J.M., Stone J.D., Holt C., Jenke S.C., Jagim A.R., Jones M.T. The effect of physical readiness training on reserve officers' training corps freshmen cadets. *Military Medicine*. 2017. Vol. 182 (11). P. 1981–1986. doi: 10.7205/milmed-d-17-00079.

5. Galimova A., Kudryavtse M., Galimov G. et al. Increase in power striking characteristics via intensive functional training in CrossFit. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. Vol. 18 (2). P. 585–591. doi: 10.7752/jpes.2018.02085.

6. Drain J.R., Sampson J.A., Billing D.C., Burley S.D., Linnane D.M., Groeller H. The effectiveness of basic military training to improve functional lifting strength in new recruits. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 2015. Vol. 29 (Suppl. 11). P. 73–77. doi: 10.1519/JSC.0000000000001072.

References

1. Sergienko, Y.P., & Andreianov, A.M. (2013). Models of professional readiness of students of higher military schools of the Armed Forces of Ukraine. *Physical Education of Students*. No. 6. P. 66–72. doi: 10.6084/m9.figshare.840507.

2. Kamaiev, O.I., Hunchenko, V.A., Mulyk, K.V., Hradusov, V.A., Homanyuk, S.V., & Mishyn, M.V. (2018). Optimization of special physical training of cadets in the specialty «Arms and Military Equipment» on performing professional military-technical standards. *Journal of Physical Education and Sport*. No. 8 (Suppl. 4). P. 1808–1810. doi: 10.7752/jpes.2018.s4264.

3. Bolotin, A., Bakayev, V., & Vazhenin, S. (2016). Pedagogical model for developing skills required by cadets of higher education institutions of the Aerospace Forces to organize their kettlebell self-training. *Journal of Physical Education and Sport*. No. 16 (1). P. 177–186. doi:10.7752/jpes.2016.01028.

4. Oliver, J.M., Stone, J.D., Holt, C., Jenke, S.C., Jagim, A.R., & Jones, M.T. (2017). The effect of physical readiness training on reserve officers' training corps freshmen cadets. *Military Medicine*. No. 182 (11). P. 1981–1986. doi: 10.7205/milmed-d-17-00079.

5. Galimova, A., Kudryavtse, M., Galimov, G., Osipov, A., Astaf'ev, N., & Zhavner, T., et al. (2018). Increase in power striking characteristics via intensive functional training in CrossFit. *Journal of Physical Education and Sport*. No. 18 (2). P. 585–591. doi:10.7752/jpes.2018.02085.

6. Drain, J.R., Sampson, J.A., Billing, D.C., Burley, S.D., Linnane, D.M., & Groeller, H. (2015). The effectiveness of basic military training to improve functional lifting strength in new recruits. *Journal of Strength and Conditioning Research*. No. 29 (Suppl. 11). P. 73–77. doi: 10.1519/JSC.0000000000001072.

Yahodzinskyi Vitalii, Kisiliuk Oleksandr, Radionov Volodymyr, Platonov Ihor. Cadets' Motivational Priorities in the Process of Physical Training and Sport.

Summary.

Modern combat activity of the Ukrainian Air Assault Forces requires a high level of physical qualities development because it involves long-lasting foot marches in full gear, accelerated marching with additional load, a large amount of manual work, loading ammunition on machinery, overcoming artificial and natural obstacles, that have a clear motor component. One of the modern and effective means of paratrooper cadets' physical education may be Crossfit, which has some advantages in comparison with the traditional means of forming the paratroopers' physical readiness to perform tasks. The main advantages of Crossfit, compared to traditional means of physical training, include: lack of material costs for equipment, inventory and special conditions for training (most exercises are performed with the weight of your own body); the ability to perform exercises in conditions of lack of time, limited space, in the field; exclusion of the organism's adaptation to loads possibility due to the variability of means. The article examines the cadets' motivational priorities of the Odessa Military Academy in the process of physical training and sport by conducting a survey on a developed questionnaire, which contains 11 questions. The survey involved 256 cadets of the training assault troops

faculty, who were divided into 2 groups: group No. 1 included cadets who trained in the Crossfit section at the academy ($n = 40$), group No. 2 – cadets who were engaged in the current system of physical training and did not attend any of the academy sports sections ($n = 216$). It was found that 55 % of group No. 1 cadets are trained in order to increase the level of physical fitness and health, 45 % – to improve the performance of educational, service and daily activities; in group No. 2 the largest number of cadets (43.5 %) is motivated by the possibility of obtaining a positive assessment during the preparation of control standards. At the same time, the majority of cadets (over 90 %) are convinced that Crossfit classes contribute to the comprehensive development of physical qualities, health, increase the effectiveness of future combat activities.

Key words: physical training; sport; Crossfit; cadet.

Стаття надійшла до редколегії 28 жовтня 2020 року

УДК 373.2.064.1-056.45

DOI [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2\(25\)-22-29](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-2(25)-22-29)

Олена Демченко,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5975-4470>

Оксана Голюк,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6309-9261>

м. Вінниця

ПЕДАГОГИ Й БАТЬКИ ЯК ПАРТНЕРИ СТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНOSTІ ДІТЕЙ

Анотація.

У статті акцентовано на значенні середовища як важливого чинника розвитку обдарованих дітей. Визначено сутність культурно-освітнього простору як інтегрованого педагогічного конструкту та результату структурування, впорядкування та збагачення параметрів середовища. Обґрунтовано роль сім'ї як первинного соціально-виховного інституту в процесі просторотворення. Виділено два напрями участі батьків у забезпеченні сприятливих умов для розвитку, навчання й виховання обдарованих дітей. Показано необхідність створення в сім'ї сприятливого соціально-психологічного клімату та предметно-просторове оточення. Розкрито мету, особливості та форми організації партнерської взаємодії вихователів із батьками обдарованих дітей як суб'єктів культурно-освітнього простору для розвитку обдарованості дітей.

Ключові слова: обдарованість; обдарована дитина; культурно-освітній простір для розвитку обдарованості; суб'єкти простору; партнерство педагогів і батьків.

На сучасному етапі розвитку української системи освіти актуальності набуває завдання щодо пошуку, розвитку здібних і талановитих особистостей як безцінного інтелектуального та творчого ресурсу держави, майбутньої національної еліти. Оскільки ознаки багатьох видів обдарованості проявляються в дошкільному дитинстві, то необхідно своєчасно ідентифікувати дитину як потенційно обдаровану, не пропустити сенситивні періоди для розвитку її здібностей, створити умови для самореалізації та досягнення успіхів у різних видах діяльності. Багато персоналій минулого (А. Ахматова, І. Бентам, Н. Вінер, Г. Лейбніц, Т. Маколей, Л. Українка, Б. Франклін, М. Цветаєва та ін.), які стали успішними та відомими, показували неординарні здібності вже в ранньому дитячому віці.

Проведено низку психологічних досліджень (В. Котирло, О. Кульчицька, Н. Лейтес, М. Марусинець, С. Науменко, Т. Піроженко, Я. Пономарьов, В. Тищенко та ін.), що присвяче-